

Is jouw werkstuk écht van jou als AI meehelpt?

Bijna iedere student herkent het wel: een deadline die ineens heel dichtbij komt, terwijl je nog moet beginnen. Dan is het verleidelijk om ChatGPT te openen en snel wat hulp te vragen. Voor je het weet heb je een goed lopende tekst en misschien zelfs een afbeelding die je via Canva hebt gemaakt. Je levert het werkstuk vervolgens in, onder je eigen naam bij de docent. Maar mag dat eigenlijk wel? Ben je dan ook echt de eigenaar van die tekst en afbeelding? En hoe zit het met auteursrecht en de regels die binnen het onderwijs gelden? In deze blog ga ik dat verder uitzoeken.

Eigendom zaak of auteursrecht

Allereerst beginnen we met de vraag of een werkstuk dat door AI is geschreven valt onder het eigendom van een zaak of onder intellectueel eigendom, in dit geval het auteursrecht. We gaan eerst in op de eigendom van een zaak. In de literatuur is nog steeds discussie over wat precies onder het begrip 'zaak' valt. De wet bepaalt dat eigendom het meest omvattende recht is dat een persoon op een zaak kan hebben. Wanneer we deze wettelijke definitie ontleden, komen we uit op twee onderdelen. Als eerste moet er sprake zijn van een persoon. De student is een natuurlijk persoon, waardoor we ervan uit kunnen gaan dat aan dit vereiste is voldaan.

Vervolgens gaan we kijken of er sprake is van een zaak. Een zaak is een voor menselijke beheersing vatbaar stoffelijk object. Een voorwerp is juridisch pas een zaak als het aan twee voorwaarden voldoet: het moet allereerst stoffelijk (tastbaar) zijn. Daarnaast moet het voorwerp vatbaar zijn voor menselijke beheersing, dit betekent dat iemand er feitelijke en exclusieve macht over uit kan oefenen. Je zou kunnen zeggen dat een uitgeprinte versie van een werkstuk valt onder stoffelijk voorwerp, omdat deze overdraagbaar is en ook echt kan worden vastgehouden. De vraag is nu of een digitale versie ook kan worden aangemerkt als stoffelijke voorwerp. Het Gerechtshof Arnhem oordeelt in een uitspraak van 5 mei 2011, dat digitale documenten geen zaken zijn in de zin van artikel 3:2 BW, omdat er geen sprake is van een voor menselijke beheersing vatbaar stoffelijk object. Uit dit arrest blijkt dat het niet-uitgeprint werkstuk niet kan worden aangemerkt als een stoffelijk voorwerp.

Maar dit soort eigendom gaat over de zaak zelf, niet over de inhoud van het werkstuk. De bescherming van de inhoud valt onder het intellectuele eigendomsrecht en in dit specifieke geval onder het auteursrecht als bedoeld in de Auteurswet. Intellectuele eigendom is de verzamelnaam voor rechten op uitgewerkte ideeën en creatieve concepten, zoals teksten. Een werkstuk valt hier dus onder. Wordt het werkstuk of de teksten daarvan zonder toestemming door iemand anders gebruikt, dan maakt diegene inbreuk op jouw intellectuele eigendomsrechten.

Hierboven is geconcludeerd dat een werkstuk onder de Auteurswet valt. Deze wet biedt bescherming aan de auteur van het werk, in dit geval voor de geschreven teksten in het werkstuk. Maar wat als jij niet zelf de auteur bent? Het werkstuk is geschreven door AI. Kun jij dan alsnog je naam onder het werk zetten en een beroep doen op auteursrechten?

De wet bepaalt dat de persoon wiens naam op het werk staat of die bij publicatie als maker wordt gepresenteerd, wordt aangemerkt als de officiële maker, tenzij een ander met overtuigend bewijs kan aantonen dat dit niet klopt. Om in aanmerking te komen voor auteursrechtelijke bescherming moet er sprake zijn van een werk dat origineel en persoonlijk is en voor waarneming vatbaar is. Daarnaast moet het gaan om een product dat tot stand is gekomen door menselijke arbeid en creatieve keuzes, een resultaat van de menselijke geest. Het auteursrecht kan dus alleen door een mens worden

uitgeoefend. Aangezien jij als student het werkstuk in zijn geheel door AI hebt laten schrijven, heb jij geen creatieve keuzes gemaakt en is niks tot stand gekomen door jou eigen arbeid. AI is geen persoon, dus valt die ook niet onder auteur in het auteursrecht. Er is dus geen sprake van auteursrechtelijk eigendom.

Het gebruik van AI door studenten

Binnen de opleiding HAN-Rechten worden er steeds meer regels opgesteld over het gebruik van AI. Zo zijn er bijvoorbeeld vakken bijgekomen waarin wordt uitgelegd hoe studenten op een verantwoorde manier met AI om kunnen gaan. Daarnaast nemen docenten ook extra maatregelen om te controleren of er gebruik is gemaakt van AI bij een werkstuk, bijvoorbeeld door een mondelinge vragenronde over de inhoud.

Als rechtenstudent is het heel belangrijk om zelf over voldoende kennis te beschikken. AI kan namelijk een handig hulpmiddel zijn om je verder te helpen bij een opdracht, maar je komt er al snel achter dat het ook vaak verkeerde informatie geeft. Daarom is het belangrijk dat je zelf genoeg kennis hebt om te kunnen beoordelen of de informatie klopt. Zonder deze kennis wordt het lastig om de juiste en bruikbare informatie eruit te filteren. Gebruik AI daarom als een handig hulpmiddel, maar doe dit op een verantwoorde manier en niet als vervanging van je eigen kennis.

Conclusie

Samenvattend kan een digitaal werkstuk niet worden gezien als een zaak in de zin van het Burgerlijk Wetboek, maar de inhoud ervan kan wel onder het auteursrecht vallen. Daarvoor is het belangrijk dat het werk origineel en persoonlijk is en het resultaat is gevormd door menselijke arbeid en creatieve keuzes. Omdat AI geen natuurlijke persoon is die zelf creatieve keuzes kan maken, kan AI zelf geen auteur zijn. Een werkstuk gemaakt door AI heeft dus juridisch gezien geen auteur. Jij maakt geen keuzes en AI is geen persoon. De inhoud van het werkstuk valt dus niet onder het auteursrechtelijke eigendom.

Is het dus verstandig om je gehele werkstuk door AI te laten schrijven? Kortom: nee. Het antwoord om AI goed te gebruiken is eigenlijk heel simpel: je gehele werkstuk overnemen van ChatGPT is niet verstandig, maar af en toe wat hulp vragen is geen probleem. Gebruik AI bijvoorbeeld voor tips over zinsopbouw of om ideeën te krijgen als je vastloopt. Neem de tekst niet één op één over. Zorg ervoor dat je eigen keuzes maakt en je creativiteit gebruikt. AI is een hulpmiddel, geen redmiddel omdat je geen zin hebt om je werkstuk te schrijven. AI mag alles typen wat ie wil..., maar jij bent degene die straks voor de docent moet uitleggen waarom het werkstuk zo goed is (of juist niet...).